

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Kristjan Kaldmaa

Euroopa Liidu ühtsuse probleem Hollandi kahepoolsete investeerimislepingute näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maili Vilson, MA

Tartu 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

Kristjan Kaldmaa

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1.Kahepoolsed investeerimislepingud maailmas ja Euroopa Liidus.....	6
1.1 BIT-lepingute ajalugu ja olemus.....	6
1.2 BIT-lepingud ja Euroopa Liit.....	8
2. Hollandi poolt sõlmitud BIT-lepingud ja nendega seonduvad vaidlused	12
2.1 Hollandi ärikliima	13
2.2 Hollandi kehtivad BIT-lepingud	14
2.3 Hollandi BIT-lepingutega seonduvad vaidlused.....	16
Kokkuvõte.....	27
Kasutatud kirjandus	28
SUMMARY	34

Sissejuhatus

Kahepoolsete investeerimislepingute (BIT, *bilateral investment treaty*) eesmärk riikide vahel on soodustada majandustegevust ning julgustada ühe riigi ettevõtet investeerima teise riigi majandusse. Tänapäeval on investeringute ja investorite õiguste kaitse muutunud väga oluliseks, sest paljude riikide eesmärk on ahvatleda välisinvestoreid nende riiki panustama, et aidata kaasa majanduse kasvule. Euroopa Liidus (EL) kehtivad liikmesriikide vahel ühtsed seadused, mis tähendavad ka ühtseid kohustusi, kuid BIT-lepingud ELi siseselt tekitavad olukorra, kus teatud riikide investoritel on alternatiivsed võimalused riiklikule õigussüsteemile, mis omakorda seab kahtluse alla solidaarsuse liidus. Alternatiivne võimalus tähendab investorile, et neil on võimalik pöörduda riikliku õigussüsteemi asemel arbitraaži, mille võimaldab BIT-lepingus investor-riik vaidluse lahendamise mehhanism ISDS (*Investor-State Dispute Settlement*) (Olivet 2013,3).

Euroopa Liit on oma olemuselt ühtne piirkond, kus kõigile liikmesriikidele kehtivad samad põhimõtted ja seadused ning ei tohiks eksisteerida alternatiive ühtsetele normidele väärtustele, mis kehtivad liidu siseselt (Euroopa Komisjon, 2015). 18. juuni 2015 tegi Euroopa Komisjon ettepaneku viiele liikmesriigile (Austria, Madalmaad ehk Holland, Rootsi, Rumeenia ja Slovakkia) tühistada omavahel kahepoolsed investeerimislepingud Euroopa Liidus, põhjendades, et BIT-lepingud kahjustavad ühtse liidu huvisid ning ühtse turu põhimõtteid. Töö käigus määratletakse mõistet „ühtsus“ solidaarsuse põhimõtetel, mis kujutab endast austust ühtsuse ja terviklikkuse suhtes, ning seda Hollandi Kuningriigi näitel. Euroopa Liitu kuulumine kohustab liikmesriike järgima ühtseid reegleid ja norme ning viimastel aastatel on ELi-siseste BIT-lepingute (*intra-EU BITs*) keelustamine muutunud Euroopa Komisjoni eesmärgiks. Peamiseks põhjuseks tuuakse, et EL pakub juba oma seadusandlusega vastavaid kaitsemehhanisme investorite kaitseks ning BIT-lepingud on oma olemuselt ja sisult ajast maas. Hetkel eksisteerib ELi-siseseid BIT-lepinguid keskmiselt 7 lepingut liikmesriigi kohta (Euroopa Komisjon, 2015).

Töö analüüsib Hollandi Kuningriigi ja teiste EL riikide vahel sõlmituid BIT-lepingute vaidluste tulemusi, et teada saada vaidluste vastuolu seoses Euroopa Liidu põhimõtete ja eesmärkidega.

Töö koosneb teoreetilisest ja empiirilisest osast. Teoreetilises pooles käsitletakse BIT-lepingute olemust ja vastuolu Euroopa Liiduga. Empiiriline osa annab ülevaate hetkel eksisteerivatest lepingutest ning Hollandi investorite poolt algatatud vaidlustest ja tulemustest. Lisaks tuuakse näiteid kaasusi iseloomustavatest teguritest. Empiirilise osa ülesanne on leida sarnaseid jooni vaidluste vahel, mis aitavad välja tuua, et Holland rikub oma liidusiseste BIT-lepingutega ELi põhimõtteid.

Bakalaureusetöös kasutatavad empiirilised andmed pärinevad Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Kaubandus- ja Arengukonverentsi (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD) juures tegutseva Investeerimispoliitika keskuse andmebaasist.¹ Lisaks pärinevad andmed CIA Maailma Faktiraamatust (CIA World Factbook)² ja Maailmapanga kodulehelt³. Kirjeldavad andmed pärinevad SOMO väljaannetest (Rahvusvaheliste Korporatsioonide Uuringute Keskus).⁴

Töö pöörab tähelepanu Hollandile, sest eelnevates käsitlustes on Euroopa Liidu siseseid BIT-lepinguid käsitletud vaid ülevaatlikult ning seda koos Energia Harta lepingutega, mis on olemuselt samuti kahepoolne investeerimisleping. Antud töö keskendub ainult BIT-lepingute uurimisele, mille üheks osapooleks on Holland ja teiseks Euroopa Liidu liikmesriik. Kolmandad riigid jäävad vaatluse alt välja, sest neile ei rakendu Euroopa Liidu õigussüsteem, mis kehtib liikmesriikidele. Uuritavaks riigiks on Holland, sest omab Euroopa Liidu riikidest kõige rohkem liidusiseseid BIT-vaidlusi ning on maailmas on teisel kohal vaidluse algataja riikide edetabelis USA järel.

---

¹ UNCTAD. Investment Policy Hub. <http://investmentpolicyhub.unctad.org/> (külastatud 01.05.2016)

² CIA World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (külastatud 11.05.2016)

³ Maailmapank. <http://data.worldbank.org/country/netherlands> (külastatud 11.05.2016)

⁴ SOMO. <http://www.somo.nl/> (külastatud 10.05.2016)

1.Kahepoolsed investeerimislepingud maailmas ja Euroopa Liidus

Käesolev peatükk annab ülevaate kahepoolsete investeerimislepingute olemusest ja tähtsusest tänapäeva maailmas. Täpsemalt kirjeldab see peatükk BIT-lepingute ajalugu ning probleeme, mis esinevad seoses Euroopa Liiduga. Lisaks tuuakse peatükis välja BIT-lepingute peamised eestkostjad ning vastavate riikide iseloomustus seoses kahepoolsete investeerimislepingutega.

1.1 BIT-lepingute ajalugu ja olemus

Maailmas on tänapäevaks sõlmitud 2927 BIT-lepingut, millest omakorda kehtivaid on 2277 ning Euroopa Liidu siseseid kehtivaid lepinguid on peaaegu 200 (hetkeseis 18.04.2016) (UNCTAD, 2016a).

Esimene kahepoolne investeerimisleping riikide vahel sõlmiti 25.novembril 1959 Lääne-Saksamaa ja Pakistani vahel (Dolzer; Stevens 2015,1). Seda lepingut võib määratleda kui esimest BIT-lepingut, mis järgib sarnaseid põhimõtteid ka tänapäeval, kus on ära mainitud välisinvesteeringute edendamise ja kaitse (Dolzer; Stevens 2015,11-12). Pärast Teist maailmasõda, mis oli Euroopale majanduslikult väga laastav, tekkis vajadus välisvaluuta järele (Dolzer; Stevens 2015,11-12). Välisfirmade ahvatlemiseks sõlmiti erinevate riikide vahel kokkuleppeid, kuid lõpuks kujunes investeeringuga seotud lepingutest välja BIT, mis oli konkreetne ja pani rõhku solidaarsusele ning koostööle piiriüleste investeeringute valdkonnas (Dolzer; Stevens 2015,11).

Hallward-Diemeier toob välja, et trendid BIT-lepingute arvu kasvus on olnud järsud. BIT-lepingute hulk kasvas alates esimesest lepingust, mis sõlmiti Lääne-Saksamaa ja Pakistani vahel 1959, kuni kaheksakümnendate lõpuni tagasihoidlikult. Aastal 1990 oli 470 lepingut üle maailma, kuid uueks millenniumiks oli lepingute arv peaaegu 2000. Varasemad BIT-lepingud olid enamjaolt sõlmitud arenenud OECD riikide ning arenevate riikide vahel (Hallward-Diemeier 2003,9).

BIT-lepingutel on sarnane sisu ja ülesehitus, kuid mõned riigid võivad vajadusel lepinguid muuta, seda teatud punktides kahepoolsel nõusolekul. Lepingus on defineeritud välisinvesteering ja erinevad nüansid seoses investeeringute ning õiguslike väljundite

kaudu. Üheks kõige olulisemaks klauslikuks lepingus on investori õigus esitada hagi investeeringu sihtriigi vastu, kui valitsuse tegevus pärsib ja seab ohtu investeeringu, ning millisel juhul on investoril õigus kompensatsioonile (Hallward-Diemeier 2003,4-5). Lepingu eesmärk on edendada koostööd riikide vahel, kuid kogu protsessi aluseks peab olema kindlus, et investeering ja investori huvid on riiklikul tasandil kindlustatud ning võrdses seisus sihtriigis tegutsevate ettevõtetega, mis tagab välisinvestorile võrdsed võimalused konkurentsile ühtsel turul. Solidaarsuse ja austuse põhimõtted kirjeldavad kogu lepingut, see tähendab, et investor peab riigis tegutsema ausalt ning õiglaselt ja vastutasuks järgib sihtriik samasid põhimõtteid.

Hallward-Diemeier toob seoses BIT-lepingutega välja, et riikliku tegevusega kaasnevad kahjud tuleb investorile hüvitada, lisaks kehtib sundvõõrandamisel investoril õigus kahjutasule. Sundvõõrandamine võib toimuda avalike huvide eesmärgil, kuid ei tohi investorile kaasa tuua lisakulusid. Juhul kui investorit ei rahulda kompensatsioon riigi poolt, siis on õigus pöörduda sihtriigi kohtusse või arbitraaži, kuid riigi poolt põhjustatud kahjude korral eelistatakse neutraalset arbitraaži (Hallward-Diemeier 2003,5-6). Kehtib solidaarsuse põhimõte, mille järgi lepingu osapooled vastutavad täiel määral oma tegevusega põhjustatud kahjude hüvitamise eest välisinvestorile.

BIT-lepingud tagavad vaidluste lahendamiseks eraldiseisvad õigusmehhanismid, milleks on arbitraažid: ICSID (Rahvusvaheline Investeerimisdispuutide Lahendamise Keskus), UNICTRAL (ÜRO Rahvusvahelise Kaubandusõiguse Komisjon) ja Rahvusvaheline Kaubanduskoda, millest ICSID on kõige enim eelistatud (Hallward-Diemeier 2003,6). Investorid võivad vajadusel eelistada rahvusvahelist arbitraaži kohaliku riigi kohtusüsteemile, kui neile ei meeldi kvaliteet ja menetlemiskiirus protsessis. Arbitraažist tulenev lõpplahend on lõplik ning ei kuulu edasikaebamisele (Hallward-Diemeier 2003,6). Arbitraažide eesmärk on pakkuda kindlust ja neutraalsust vaidluses juhul, kui riigipoolne käitumine peaks põhjustama investeeringule negatiivseid mõjusid.

Probleemkohaks seoses investeerimisvaidlustega on selle suur kulukus, mis tähendab märkimisväärset sissetulekut erinevatele õigusvaldkonnas tegutsevatele firmadele. Knottnerus ja teised toovad välja, et firmad julgustavad aktiivselt suurkorporatsioone kasutama BIT-lepingutest tulenevaid arbitraaže, sest investeerimisseadused on erinevad, ning võimalus läbi õiguslike puudujääkide oma tahtmist saavutada teenib investorite eesmäärke. Välja on kujunenud eraldi sektor, kus firmad spetsialiseeruvad

investeeringidispuutide lahendamisele, teenides sellega miljoneid, vaatamata sellele, mis on vaidluse lõpptulemus (Knottnerus et al. 2015,5).

Miron toob välja, et BIT-lepingute lõpetamiseks on vaja etteteatamist vähemalt kuus kuud enne lepingu kehtetuks muutumist. Kõik investeeringud, mis on tehtud enne BIT-lepingu kehtivuse lõppu, omavad austuse põhimõtet ning investoritele kehtivad teatud aja need lepingud edasi. Edasine kehtivusaeg varieerub, kuid üldjuhul jääb see vahemikku 1-20 aastat (Miron 2014,341). Ellujäämisklausel raskendab Euroopa Komisjoni eesmärki parema investeeringukliima saavutamisel.

1.2 BIT-lepingud ja Euroopa Liit

Euroopa Liidus kehtiv seadusandlus üritab suurendada liidu efektiivsust läbi integratsiooni, kus peavad olema tagatud kapitali, teenuste, kaupade ja kodanike vaba liikumine EL liikmesriikides. Liidusisesed investeeringud kahe liikmesriigi vahel lähtuvad solidaarsuse põhimõtetest. Õigusorganiks on Euroopa Kohus, kuhu riigid võivad pöörduda mitterahuldava lõpplahendi korral riiklikul tasandil. Kõigile Euroopa Liidu liikmesriikide investoritele kehtivad ühtsed õigused investeerimiseks. Euroopa Komisjon leiab, et Euroopa Liidu ülesehitus ja õiguslik tasand pakuvad investoritele kaitset ning vajadus täiendavatele lepingutele liidu siseselt puudub (Euroopa Komisjon, 2015).

Esimesel detsembril 2009.a jõustus Lissaboni leping. Antud rahvusvahelise lepingu eesmärk Euroopa Liidu liikmesriikide vahel oli parandada sidusust ja legitiimsust, rõhutada EL õigusorganite ainupädevust (Anderer 2010,854). Pärast Lissaboni lepingut pöörati rohkem tähelepanu probleemidele, mis tulenevad BIT-lepingutest ELis, ning leiti, et BIT-id liikmesriikide vahel takistavad ühtse Euroopa Liidu eesmärke.

Euroopa Komisjon on välja toonud peamised probleemkohad ja väited seoses BIT-lepingutega Euroopa Liidu siseselt. Euroopa Komisjoni väited ja seisukohad on välja kujunenud Euroopa Kohtu praktika ning arbitraažikohtu vaidluste võrdluse alusel, mis on olnud vastuolulised ühtses investeerimisalas.

Peamised vastuolud BIT-lepingutega ELis rahvusvahelise advokaadibüroo Volterra Fietta põhjal on järgnevad (Volterra Fietta, 2015):

1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 351 määrab, et liidusisestele lepingutele kehtib Euroopa Liidul kõrgem võim ning eelnevad lepingud tuleb tühistada pärast ELiga liitumist.
2. Euroopa Liidus pole vajadust täiendavatele investeerimiskaitse lepingutele riikide vahel ühtsel turul, sest ELi õigus pakub investoritele ja investeeringutele kaitset.
3. BIT-lepingutest tuleneva arbitraaži lahend võib erineda ELi õigusest ja tavadest.
4. BIT-lepingute lubamine Euroopa Liidu kontekstis võib kaasa tuua *forum shopping*-u, kus investorid eelistavadki arbitraaži enda huvide kaitseks.
5. Euroopa Liidus on diskrimineerimine keelatud seadustega. BIT-lepingud võivad kaasa tuua investorite ebaõiglase kohtlemise liikmesriikide poolt.
6. Probleeme tekitab asjaolu, et rahvusvaheline õigusorgan (BIT-lepingutest tulenevad arbitraažid) võib langetada otsuseid ning sundida liikmesriike vastavaid otsuseid ellu viima.
7. Tekivad probleemid seoses riigiabi andmisega, mis rikuvad ausa konkurentsi põhimõtteid.
8. Euroopa Liidu õigus peab olema ainuõige mehhanism, sest BIT-lepinguid võidakse ära kasutada eraisikute poolt seoses investeeringutega.
9. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 344 määrab, et liikmesriigid kohustuvad aluslepingute tõlgendamist või kohaldamist käsitlevaid vaidlusi lahendama ainult aluslepingutes ettenähtud meetoditega.
10. Liidusiseste BIT-lepingute tühistamine omab kindlaid protseduure ning võtab aega. Komisjoni seisukoht on võimalikult kiiresti tühistada lepingud, sest see rikub Euroopa Liidu pädevust ja mõjuvõimu.

Eelnevalt mainitud *forum shopping* 'ule eksisteerib lisaks *treaty shopping*, mis Euroopa Liidu näitel tähendab kolmandate riikide firmade registreerimist ELi liikmesriigi alla. Kolmandad riigid on Euroopa Liidust väljaspool asuvad riigid. *Treaty shopping* pakub välisfirmale võimaluse valida kõige atraktiivsem riik, kellel on rahvusvaheliselt lai õiguslik kaitse ning soodne majanduskeskkond (Knottnerus; vas Os, 2012). Antud töös on selleks Hollandi Kuningriik, sest firma registreerimine Hollandisse pakub alternatiivina Euroopa Liidu õigusele BIT-lepingutest tulenevat vaidlusmehhanismi

teatud riikidega. BIT-lepingute olemasolu muudab Hollandi välisfirmade silmis atraktiivseks.

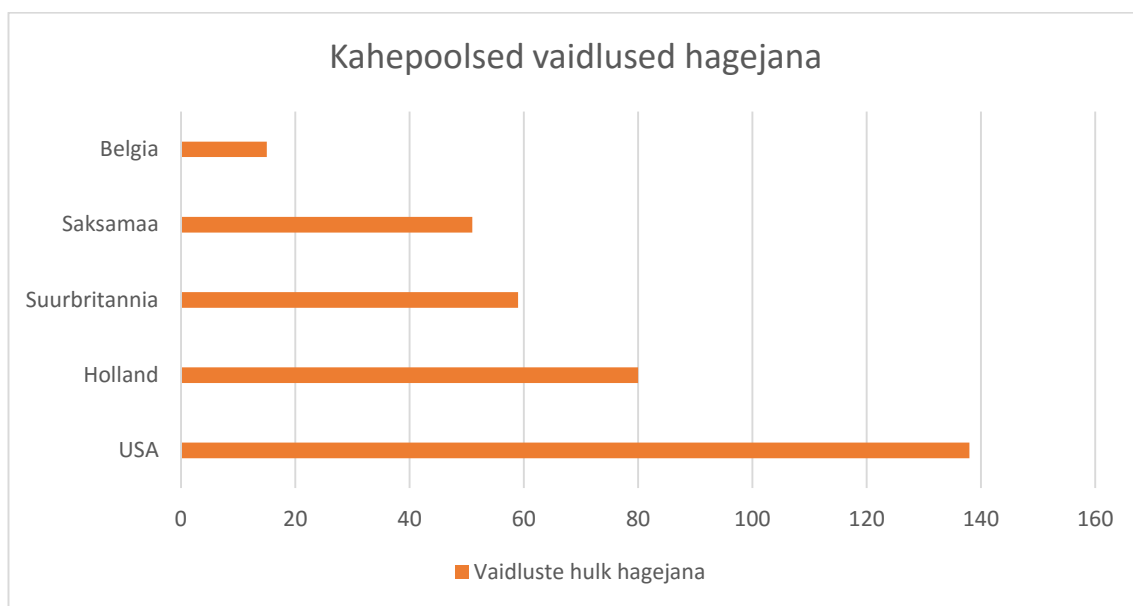
Euroopa Komisjon teatas 2015.a juunis, et palutakse viiel liikmesriigil (Holland, Rumeenia, Austria, Rootsi, Slovakkia) lõpetada Euroopa Liidus omavahelised BIT-lepingud. Euroopa Komisjon leiab, et BIT-lepingud ELis on aegunud ning struktuuris on puudused, sest enamuse lepinguid sõlmiti 1990ndatel aastatel, kuid laienemise järel 2004 kadus vajadus kahepoolsete lepingute järele, sest EL pakub oma aluslepinguga investoritele kaitset ning võimaldab õiglast kohtumõistmist. Kolmandate riikidega võivad BIT-lepingud edasi kehtida, sest need ei puududa ELi ühtset piirkonda (Euroopa Komisjon, 2015).

Üheks näiteks tõi Euroopa Komisjon pressiteates Rumeenia-Rootsi BIT Micula kaasuse, kus Rumeenia pidi maksma hüvitist Rootsi investorile. Arbitraaži seisukoht läks vastuollu Euroopa Komisjoni seisukohaga, kes tõi välja, et antud lahend rikub ELi riigiabi käsitlevaid eeskirju. Piiriülestele investoritele võib antud olukord kaasa tuua ebakindlust, mis ei täida Euroopa Liidu prioriteetset eesmärki investeerimissõbraliku keskkonna arendamises (Euroopa Komisjon, 2015).

Euroopa Komisjon soovib, et kõik liikmesriigid tühistaksid Euroopa Liidu sisesed BIT-lepingud. Komisjon toob välja, et BIT-lepingud liikmesriikide vahel seavad kahtluse alla Euroopa Liidu õigussüsteemi ning ühtse turu põhimõtted. Ühes õigusruumis ei tohi eksisteerida alternatiivset õigusorganit, mida BIT-lepingud oma arbitraažiga võimaldavad (Olivet, 2013:5). Iga Euroopa Liidu liikmesriik omab kohustust järgida ühtse liidu reegleid, seda igas valdkonnas. Probleemide üle otsustamiseks tuleb rakendada ELi poolt pakutavaid võimalusi, mitte alternatiivseid väljundeid, mis lähevad vastuollu ühtsete põhimõtetega, mille järgimine on kohustuseks kõikidele liikmesriikidele.

Lääne-Euroopa riigid eesotsas Hollandiga seisavad BIT-lepingute kaotamise vastu. Antud piirkonna riigid on keeldunud Euroopa Komisjoni ettepanekutest BIT-lepingud tühistada liidu siseselt. Kõige rohkem võtsid sõna Holland, Suurbritannia, Saksamaa ja Belgia kahepoolsete investeerimislepingute kaitseks liidu siseselt (Olivet, 2012:5). Antud riigid on suure majandusliku väljundiga ning nende seisukoht kirjeldab kõige paremini oma investorite isiklike huvisid.

Järgnev joonis annab ülevaate kahepoolsete investeerimislepingutega kaasnenud kaasuste arvust 01.01.2016 seisuga (sisaldavad Energia Harta lepingutest tulenevaid vaidlusi jt.). Riigid, kes hoiavad Euroopa Liidus kaitsvat seisukohta kahepoolsete investeerimislepingute osas, on ise kõige suuremad hagejariigid ehk nende investorid on kõige aktiivsemad vaidluse algatajad. Maailmas on esimesel kohal USA ja teisel kohal Holland.

Joonis 1. Kahepoolsed vaidlused hagejana. Joonis kujutab kahepoolsete lepingute kaasuste koguhulka, mis on jõudnud arbitraaži antud riikide investorite poolt. Allikas: UNCTAD (2016b) andmete põhjal

2. Hollandi poolt sõlmitud BIT-lepingud ja nendega seonduvad vaidlused

Empiiriline osa jaguneb kolmeks. Esiteks antakse ülevaade hetkelisest ärikliimast Hollandis, märksõnad, mis iseloomustavad Hollandi hoiakut. See aitab mõista ning analüüsida Hollandi tegevuse tagamaid.

Teiseks osaks on hetkel kehtivate Hollandi BIT-lepingute ülevaade Euroopa Liidus. Osa ülesanne on pakkuda ülevaade ajalisest taustast, lisaks riikide paiknemisest geograafiliselt, mis näitab Hollandi lepingute paiknemist.

Kolmandas osas kasutatakse bakalaureusetöö uurimisprobleemi lahendamiseks ülevaadet lõppenud ning hetkel kestvatest kaasustest, mille algataja osapooleks on Hollandi investorid. Antud tulemused aitavad määrata, milliste riikidega algatatakse kaasuseid ning millised näitajad neid ühendavad ning kuidas minnakse vastuollu Euroopa Liidu põhimõtetega. Lisaks antakse ülevaade kaasustega seonduvatest kuludest ja iseloomustavatest teguritest, mis aitab lahti seletada kaasustega kaasnevaid probleeme, tulemusi ning mõju ELi ühtsusele.

Andmed pärinevad Investeeringupoliitika Keskusest, mis tegutseb UNCTAD-i juures, lisaks Maailmapanga andmebaasidest ja CIA Maailma Faktiraamatust. Kirjeldavad andmed on pärit SOMO väljaannetest.

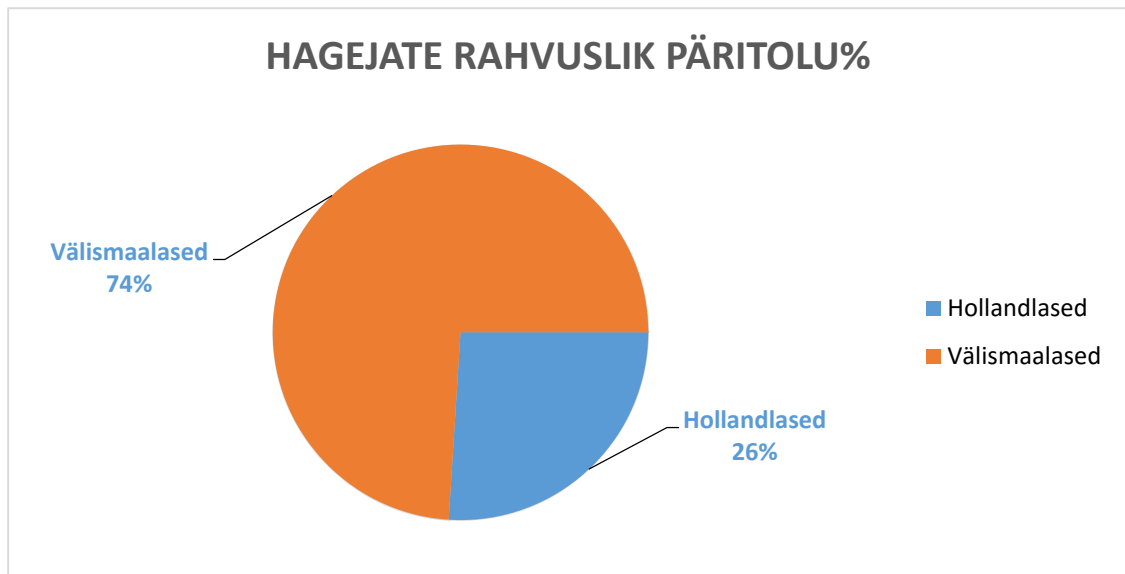
Euroopa Liidu tähelepanu pöördus BIT-lepingutele 2004.a toimunud laienemisel, mille käigus liitus Euroopa Liiduga kümme uut liikmesriiki, millest paljud olid endise Nõukogude Liidu osad või satelliitriigid. Eelnevalt kehtis uutes liikmesriikides investeeringutega seotud kaasustes peamiselt riiklik õigussüsteem ning erinevad kahepoolsed lepingud, millest kõige levinum oli BIT. Euroopa Liiduga liitumise järel tekkis vastuolu kahepoolsete lepingute ja ühtse ELi õigussüsteemiga. Euroopa Liidu toimimise lepingu 351. punkt määratleb, et liidusisestele lepingutele kehtib Euroopa Liidul kõrgem võim ning eelnevad lepingud tuleb tühistada, et saavutada ühtne hoiak liikmesriikide vahel (TFEU 351).

2.1 Hollandi ärikliima

CIA World Factbook'i andmetel on Euroopa Liit maailmas esimesel kohal liikmesriikide poolt tehtavate otseste investeeringute edetabelis, mis on 9,2 triljonit dollarit. Riikide arvestuses eraldi asetseb esimesel kohal USA ja Holland on 11. kohal 1 triljoni dollariga, Euroopa Liidu riikidest asetsevad eespool Saksamaa, Suurbritannia, Prantsusmaa, Šveits ja Belgia (CIA World Factbook, 2016). Hollandi osakaal otsestes välisinvesteeringutes eeldab, et investorid tunneksid ennast turvaliselt. Üle maailma omab Holland 95 kehtivat BIT-lepingut, millest 12 on Euroopa Liidu sisesed (UNCTAD, 2016a). BIT-lepingud pakuvad õiguslikku kaitset ehk investorid võivad registreerida enda firma Hollandi alla, kui soovitakse tegutseda Hollandiga kahepoolset lepingut omavas riigis. Hollandisse registreeritud firmadele kehtivad kõik riigi poolt pakutavad õigused. Üle maailma rakendub BIT-lepingutest tulenev kaitse ligikaudu 20 000 firmale (Olivet, 2012:5).

Hollandis on registreeritud umbkaudu 12 000 firmat, kes reaalsuses tegutsevad väljaspool riiki või on registreeritud suurema emafirma poolt, neid kutsutakse *mailbox*-firmadeks (Hollanders, 2016). Hollandi ärikliima on atraktiivne ja soodne firmade silmis, seda näitab asjaolu, et riigis on tuhandeid *mailbox*-firmasid, kelle kaudu liiguvad suured summad. Suurfirmade tütarfirmad kasutavad Hollandi maksusüsteemi, et kõrvale hiilida maksudest, Holland on varjupaik firmadele, kes soovivad kõrvale hoida teiste riikide maksusüsteemide eest (Knottnerus; van Os 2011,4). Aastal 2011 toimus tehinguid nendes firmades 4 triljoni dollari väärtuses (De Nederlanche Bank, 2013). Eelnev summa on üle nelja korra suurem kui Hollandi SKT tervikuna. Maailmapanga andmetel oli Hollandi populatsioon aastal 2014 16,87 miljonit, sisemajanduse kogutoodang 879,3 miljardit dollarit (Maailmapank).

UNCTAD-i andmetel oli 2013.aasta lõppseisuga Hollandil üle maailma alustatud 61 kahepoolset investeerimiskaasust, millest 90% oli seotud BIT-lepingutega ja 10% Energia Harta lepinguga (UNCTAD 2015c,3). 2013.a lõpuks oli Holland algatanud 19 kaasust praeguste Euroopa Liidu riikide vastu (UNCTAD, 2016e). Joonis annab üldpildi hagejate rahvusest, millest peaaegu kolmveerand on välismaalased ja veerand on Hollandi kodanikud. Välismaalaste suur protsent iseloomustab Hollandi poliitikat seoses välisfirmade ja investeeringutega. Paljud riigid kasutavad riigi poolt pakutavaid võimalusi oma äritegevuseks.

Joonis 2. Hollandi kaasuste rahvused. Joonis kujutab rahvuslikku jaotumist vaidlustes, mille algatajaks on Hollandi investor. Allikas: UNCTAD (2015c,7) andmete põhjal

2.2 Hollandi kehtivad BIT-lepingud

Holland on olnud Euroopa Liidu liige alates 1958.a, kui allkirjastati Euroopa Ühenduse asutamisleping. Lisaks on Holland olnud Euroopa Liidus üks varasemaid BIT-lepingute ratifitseerijaid erinevate riikidega üle maailma, seda juba 1960-70ndatel aastatel (Dolzer, Stevens 2015,310-311).

UNCTAD-i andmetel on Holland osapooleks üheksakümne viiele BIT-lepingule, millest 12 on sõlmitud praeguste Euroopa Liidu liikmetega. Kõik BIT-lepingud Hollandiga Euroopa Liidu siseselt on allkirjastatud vahemikus 1984-1999 ning jõustunud enne 2000.a, välja arvatud leping Bulgaariaga, mis jõustus 2001. aastal. Mitmed riigid polnud veel siis Euroopa Liidu liikmesriigid, kes on seda tänapäeval(UNCTAD, 2016a).

Hollandi kahepoolsete BIT-lepingute põhjal Euroopa Liidu siseselt kujuneb välja neid iseloomustav muster, mille järgi on BIT-lepingud rohkem suunatud arenevatele riikidele ning Nõukogude Liidust eraldunud endistele osadele. Enamus riike, kes omavad Hollandiga BIT-lepinguid, on Ida-Euroopas paiknevad riigid. Need lepingud eksisteerivad algsel või täiendatud kujul tänapäevani. See asjaolu omakorda kinnitab Euroopa Komisjoni seisukohta, et BIT-lepingud Euroopas on ajale jalgu jäänud ning ei täida enam oma eesmärki. Antud lepingute eksisteerimine raskendab ühtse ELi

õigussüsteemi tööd ning nende tühistamine toob kaasa täiendavaid probleeme. BIT-lepingute lõpetamisele võib järgneda veel 1-20 aastat lepingutega sätestatud õiguste kehtimist, kuid on võimalus seda protsessi kiirendada (Miron 2014,341). See eeldab mõlema riigi vastastikust lõpetamist ning sellega seonduvalt uute kokkulepete sõlmimist, mis oleks heatahtlikkuse märk riikide vahel (Miron 2014,341). Holland pole huvitatud lepingute lõpetamisest, kuna nad kaitsevad tugevalt enda praegust olukorda. Ühepoolne lepingu lõpetamine jätab teatud ajaks tingimused kehtima ning läheb aastaid, enne kui kaovad lõplikult kõik BIT-lepingu mõjud. Selline olukord viitab liikmesriikide omavahelisele solidaarsuse probleemile, mida kirjeldab hästi Hollandi käitumisviis. Säilitamaks oma majanduslikke eesmärke, seab Holland riiklikud huvid ettepoole ELis väljakujunenud praktika järgimisest piiriüleste investeeringute valdkonnas.

Hollandil on BIT-lepingud järgnevate riikidega (allkirjastamise järjekorras) (UNCTAD, 2016c):

1. Malta (1984)
2. Ungari (1987)
3. Slovakkia (1991)
4. Tšehhi (1991)
5. Poola (1992)
6. Eesti (1992)
7. Leedu (1994)
8. Läti (1994)
9. Rumeenia (1994)
10. Sloveenia (1996)
11. Horvaatia (1998)
12. Bulgaaria (1999)- Vana leping (allkirjastatud 1988 ja jõustus 1990) asendati uue lepinguga.

2.3 Hollandi BIT-lepingutega seonduvad vaidlused

Hollandi firmad on 67 korda olnud hageja rollis seoses BIT-lepingutega, kuid kordagi pole olnud kostja rollis, lisaks on praeguste Euroopa Liidu riikidega Hollandi firmad alustanud 21 kaebust läbi aegade. Vaatluse alla kuuluvad 20 kaasust, aluseks on võetud näitaja, et protsessi ajavahemik langeb mõlemapoolselt kokku osapoolte kuuluvusega Euroopa Liitu. UNCTAD-i andmetel on Holland kokku olnud hageja rollis, või hetkel on, 80 korda, kuid kahepoolsete lepingute alla kuuluvad ka Energia Harta lepingud, mis alluvad BIT-lepingutega sarnaselt arbitraažidele (UNCTAD, 2016b).

Kaasuste kestused jäävad vahemikku 1-7 aastat Hollandil, mis viitavad pikale ja kulukale protsessile. Keskmise protsesside kulukus, kuhu on arvestatud advokaatide ja arbitraaži kulud, jääb vahemikku 8-30 miljonit dollarit (Knottnerus et al. 2015,5). Ainult BIT-lepingutest tulenevatele arbitraažidele on keskendunud mitmed tuntud bürood üle maailma, kus võidakse küsida ühe advokaadi töötunni eest 1000 dollarit, kuid üldjuhul tegutsevad büroos paljud advokaadid ühe kindla kaasusega, ehk kogusumma võib ulatuda miljonitesse (Knottnerus et al. 2015,5). Arbitraažikomisjonis olevad liikmed teenivad kõrget palka, mis võib moodustada protsessi kuludest märkimisväärse osa, näiteks mõnes kaasuses oli arbitraažiliikmete palk miljon dollarit (Knottnerus et al. 2015,5). Sellised kõrged kulud viitavad asjaolule, et arbitraaž on kättesaadav ainult jõukatele suurfirmadele, kellele riik tasub oma osa maksumaksjate rahast, mis on kurnav riigile (Knottnerus et al. 2015,5). Arbitraažiga seonduvad keskmised kulud on ilmselgelt liiga kõrged ning selle lubamist suudavad võimaldada ainult suurfirmad. Euroopa Liidu eesmärk on pakkuda ühtseid võimalusi kõigile, kuid antud olukorras jääb väiksematele firmadele arbitraaži võimalus püüdmatuks. BIT-lepingutel pole Euroopa Liidus mõtet, kui neid suudavad kasutada ainult teatud hulk investoritest.

Hollandi kahepoolsetele investeerimislepingutele toetuvad kaasused, kus Hollandi firmad on/olid praeguste Euroopa Liidu riikidega hageja rollis. Järgnevad andmed pärinevad UNCTAD-i Investeerimiskeskuse vaidluste andmebaasist.⁵

- 1) 2015. Horvaatia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: B3 Croatian Courier v. Croatia. Hollandi firma poolt omatav B3 Croatian Courier esitas hagi Horvaatia vastu, sest riik pole suutnud rakendada EL õigusakte seoses postiteenustega alates 2013.a Euroopa Liiduga liitumisest. Nõutav kahjusumma on 15 miljonit eurot. Protsess käib jätkuvalt. (UNCTAD, 2015a)

Antud kaasus rikub ELi ühtsust tõenäoliselt eelkõige läbi arbitraaži valiku. See on selge *forum shopping*, sest ELi õigusaktide mittetäitmine riigi poolt eeldaks Euroopa Liidu õigusorganite poole pöördumist.

- 2) 2014. Eesti-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Tallinn v. Estonia. Hollandi firma United Utilities (osalus 50,4% Tallinna Veest) ja Tallinna Vesi andsid Eesti Vabariigi arbitraaži, sest keelati veetariifi tõus Tallinnas. Nõutav kahjusumma Eesti Vabariigilt on 90 miljonit eurot. Protsess käib jätkuvalt. (UNCTAD, 2014)

Probleem kerkib esile läbi välisinvestori. Eestis tegutsev Tallinna Vesi ei saaks anda ilma välisinvestorita Eesti riiki arbitraaži. See on näide *forum shopping*-ust, kus Eesti riigi ja ELi õigussüsteemi asemel valitakse väljaspool Euroopa Liidu jurisdiktsiooni tegutsev õigusorgan. Mängus on investori selged huvid kasumi nimel.

- 3) 2013-2014. Slovakkia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Achmea v. Slovakia (II). Algne firma nimi oli Eureko B.V. Hollandi firma Achmea andis Slovakkia arbitraaži, sest riik soovis luua ühtse riikliku tervisekindlustuse fondi, mis väidetavalt võib kaasa tuua Achmea osakute sundvõõrandamise riigi poolt. Nõutav kahjusumma oli 72 miljonit eurot. Otsus langetati riigi kasuks. (UNCTAD, 2013a)

Achmea'l on see teine vaidlus Slovakkia vastu (vt. lk 19-20). Ilmselgelt eelistatakse arbitraaži teistele õigusorganitele. 2008-2012 kestnud kaasuses

---

⁵ UNCTAD (2016b).

<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/CountryCases/148?partyRole=1> (külastatud 15.05.2016)

määrati arbitraaži otsusega 22 miljonit eurot, kuid seekord langetati otsus Slovakkia kasuks. Arbitraažikohus leidis, et neil puudub jurisdiktsioon antud kaasuse lahendamiseks, lisaks peab Achmea tasuma üle 0,34 miljonit eurot arbitraaži kulusid ning lisaks 1,01 miljonit Slovakkial tekkinud kulutusi seoses vaidlusega (ITALAW 2013,84). Ilmselt oodati samasugust valdkonda puudutavas kaasuses eelmisele vaidlusele sarnast tulemust. Antud kaasus iseloomustab *forum shopping*-ut.

- 4) 2013. Tšehhi-Holland BIT, Tšehhi-Luksemburg BIT, Belgia/Luksemburgi Majanduse Liit-Tšehhi BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Natland v. Czech Republic. Natland Investment Group ja teised andsid Tšehhi arbitraaži, sest riik tegi muudatusi taastuenergia sektoris, kaasa arvatud päikseenergiajaamade maksustamine, mis kahjustavad investorite huvisid. Nõutav kahjusumma pole avalik. Protsess käib jätkuvalt. (UNCTAD, 2013b)

Antud protsessis on info avalikkuse eest peidus ning protsess on kestnud peaaegu 3 aastat, mis viitab venivale ning lõppkokkuvõttes suuri menetluskulusid kandvale protsessile. Antud kaasus iseloomustab *forum shopping*-ut. Vaidluses rakenduvad BIT-lepingud viitavad asjaolule, et firmas omavad erinevate riikide investorid osalust, kelle päritoluriigid kaitsevad EL-siseseid BIT-lepinguid.

- 5) 2013. Slovakkia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: U.S. Steel v. Slovakia. Hollandi firma U.S Steel andis Slovakkia Arbitraaži, sest kehtestati elektrienergia tariifid rauavabrikule, mis kahjustavad investori huvisid. Nõutav kahjusumma oli 300 miljonit dollarit. Protsess lõpetati menetluse käigus. (UNCTAD, 2013c)

Protsess lõpetati menetluse käigus ehk hageja võttis nõuded tagasi. Lõpetamise põhjus võis ka selles olla, et investor kasutas arbitraaži hirmutusvahendina, lootes sellega saavutada midagi, kuid tajus, et otsus hakkab võtma vastupidist suunda. Antud vaidlus kirjeldab *forum shopping*-ut.

- 6) 2012-2014. Ungari-Holland BIT. Ungari-Šveits BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Emmis v. Hungary. Emmis International Holdings andis Ungari arbitraaži, sest investeeringud said radiolevi valdkonnas kahjustada, kuna riik andis teatud sagedused kolmandatele osapooltele. Nõutav kahjusumma pole avalik. Otsus langetati Ungari kasuks. (UNCTAD, 2012a)

Arbitraažikohus otsustas Ungari kasuks seoses jurisdiktsiooni puudumisega. Arbitraaži kulud olid 0,34 miljonit eurot, hagejal 2,6 miljonit eurot ning kaitsjal 1,9 miljonit eurot. Arbitraaži kulud tasuti võrdselt osapoolte vahel, personaalsed kulud jäid enda kanda. (ITALAW 2014a,82)

Miljonitesse ulatuvad kulud näitavad, et protsess on liigselt kulukas osapooltele. Ungari pidi protsessiga seonduvad kulud maksma maksumaksja rahast. ELi õigussüsteemis arvatavasti poleks kulud nii suureks kujunenud. Antud vaidluses pole võimalik hinnata tulemust. Antud vaidlus kirjeldab *forum shopping*-ut.

- 7) 2012-2014. Poola-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Enkev Beheer v. Poland. Hollandi firma Enkev Beheer andis Poola kohtusse, sest tekkis kartus, et Poola võib oma tegevusega lõpuks sundvõõrandada investeringu, mis oli tehtud Poolas olevasse tütarfirmasse. Nõutav kahjusumma pole teada. Otsus langetati riigi kasuks. (UNCTAD, 2012b)

Protsessi tagamaad on täielikult varjatud ehk puudub läbipaistvus, mis ei kirjelda Euroopa Liidu huvisid. Kinnine protsess võib olla ainult väga mõjuval põhjusel, näiteks julgeolek. Arbitraaži kulud olid mõlemale osapooltele üle 0,2 miljoni euro (ITALAW, 2014b:12). Antud kaasus on näide *forum shopping*-ust.

- 8) 2012-2015. Bulgaaria-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult Novera v. Bulgaria. Hollandi Firma Novera andis Bulgaaria arbitraaži, sest tühistati 15-aastane leping tänavahoolduses ja jätmete kogumises põhjusega, et see kahjustab tervist ja ohutust. Nõutav kahjusumma pole teada. Andmed puuduvad. (UNCTAD, 2012c)

Esile kerkib infopuudus protsessis. Antud vaidlusega oleks investoril olnud loogiline käik pöörduda EL õigusorganite poole, kuid jälle peegeldub selgelt *forum shopping*-u põhimõte. Tervise ja ohutuse kaalutlused on selge märk probleemidest seoses Novera'ga, kuid investoripoolne arbitraaži valik riiklikule kohtule või Euroopa Liidu õigussüsteemile peegeldas investori huvisid endale meelepärase tulemuse suunal.

- 9) 2008-2012. Slovakkia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Achmea v. Slovakia (I). Algne firma nimi oli Eureko B.V. Hollandi firma Achmea andis Slovakkia arbitraaži, sest riigi tegutsemine põhjustas väidetavalt tagasimineku

liberaalselt ravikindlustussüsteemilt kinnisele, mis kahjustas Achmea huvisid. Liberaalne ravikindlustussüsteem oli algne põhjus, miks Achmea investeeris Slovakkiasse. Algne nõutav summa oli 65 miljonit eurot, kuid arbitraaž määras investori kasuks 22 miljonit eurot. (UNCTAD, 2008)

Arbitraažikohus leidis, et Slovakkia võttis vastu otsuseid, mis keelas investoril kasumit teenida, lisaks pidi kostja tasuma 3,1 miljonit eurot protsessiga seondunud kulusid (ITALAW 2012a,124). Antud Achmea kaasus viitab *forum shopping*-ule. Arbitraaži maksumus ulatus miljonitesse, mis tuleb maksta maksumaksja rahast. Euroopa Liidu õigussüsteemis poleks arvatavasti protsessiga seonduvad kulud nii suureks kujunenud.

- 10) 2008-2011. Slovakkia-Holland BIT. Hollandi firma HICEE andis Slovakkia arbitraaži, sest riigi poolt vastuvõetud seadused ravikindlustuse kohta kahjustasid firma huvisid. Nõutav kahjusumma oli üks miljard eurot. Otsus langetati riigi kasuks. (UNCTAD, 2008)

Arbitraažikohus leidis, et neil puudub jurisdiktsioon vaidluse lahendamiseks ning otsustati, et arbitraažiga seotud kulud jäävad hageja kanda, mis olid 67 000 eurot (ITALAW 2011,2). Nõutav kahjusumma on väga suur, seega arbitraaži valik HICEE poolt peegeldab kindlasti isiklikke huvisid läbi *forum shopping*-u, mida arvatavasti poleks võimalik saavutada ELi õigussüsteemi kaudu.

- 11) 2007-2009. Tšehhi-Holland BIT. Kaasuse lühendatud nimi: Invesmart v. Czech Republic. Hollandi firma Invesmart andis Tšehhi kohtusse, sest riik ei täitnud oma lubadust, milles lubati toetada välisosaluslega panga loomist. Nõutav kahjusumma oli 250 miljonit eurot. Otsus langetati Tšehhi kasuks. (UNCTAD, 2007)

Arbitraažikohus leidis, et Slovakkia pole rikkunud BIT-lepingut ning mõlemad osapooled maksavad enda kulusid, Slovakkia 4,1 ning Invesmart 5,9 miljonit (ITALAW 2009,130-133). Antud vaidlus iseloomustab *forum shopping*-ut. Vaidlusega kaasnenud kõrged kulud ei ole ELi ühtsuse huvides, sest Tšehhi peab tasuma seda maksumaksjate rahast. Lisaks arvatavasti poleks ELi õigussüsteemis kulud nii kõrgeks kujunenud.

- 12) 2006-2012. Slovakkia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Oostergetel v. Slovakia. Hollandi firma Oostergatel antis Slovakkia kohtusse, sest riigi

tegevusetus ühe firma pankrotiga tekitab investoritele kahju. Nõutav kahjusumma oli 63 miljonit eurot. Otsus langetati riigi kasuks. (UNCTAD, 2006a)

Arbitraažikohus leidis, et Slovakkia ei rikkunud investori huvisid, lisaks hageja pidi maksma 0,8 miljonit eurot protsessiga seotud kulusid ning kaks miljonit kostja kulude katteks (ITALAW 2012b,88-90). Antud vaidlus kirjeldab *forum shopping*-ut. Arbitraaži maksumus oli suur, ELi õigussüsteemis arvatavasti ei kujuneks kohtukulud nii kõrgeks. Ajaline kestvus viitab protseduuride aeglusele, ELi eesmärk on tagada kiire lahendus vaidlusele.

- 13) 2006-2007. Eesti-Holland BIT. Eesti-USA BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Rail World v. Estonia. Rail World andis Eesti arbitraaži, sest raudtee taasriigistamisega tekitati suurt kahju investoritele. Investorite poolt nõutav kahjusumma oli 440 miljonit eurot, kuid jõuti kahepoolsele kokkuleppele, millega tasuti Rail World'ile 200 miljonit eurot. (UNCTAD, 2006b)

Kahepoolne kokkulepe rahuldab mõlemaid osapooli, kuid vastav raha Eesti riigilt tuli maksumaksjate rahast, mis väikse riigi kohta on suur summa. Võib ainult oletada, et kui probleemi oleks lahendatud ELi õigussüsteemis, siis oleks vähetõenäoline, et summa oleks nii suureks kujunenud. Ei saa oletada *forum shopping*-ut, sest üheks osapooliks on USA, mis ei olnud seotud Euroopa Liidu õigusega.

- 14) 2006-2013. Rumeenia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Rompetrol v. Romania. Rompetrol Group andis Rumeenia arbitraaži, kuna riigi antikorrupsiooni- ja kriminaalorganid uurisid kütusekäitlemise firmat, mis tõi kaasa kahjusid investoritele. Nõutav kahjusumma oli 100 miljonit dollarit. Arbitraaž leidis, et riigil oli vastutus investori ees, kuid kahjusummat ei määratud. Vaidlust ei võitnud ükski osapool. (UNCTAD, 2006c)

Antud vaidlust kirjeldab pikk kestus, mis on mõlemale osapoolle kuluallikas, ning ei peegelda ELi ideaale seoses investeerimissõbraliku keskkonna arendamisega. Toimingud vaidlustega seoses peaksid leidma lõplahenduse võimalikult kiiresti. Riigi julgeolekuga seonduvad küsimused peaksid jääma riigi otsustada. Vaidlust iseloomustab *forum shopping*.

15) 2005. Tšehhi-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: K+ VP v. Czech Republic. K+ Venture Partners andsid Tšehhi arbitraaži, kuna riik tühistas lepingu firmaga, mis tõi investoritele kahju. Nõutav kahjusumma oli 7,6 miljonit dollarit, kuid osapooled jõudsid kahepoolsele kokkuleppele. Lõppsumma pole avalik. (UNCTAD, 2005a)

Võrreldes teiste Hollandi investori poolt algatatud kaasustega, siis nõutav kahjusumma oli minimaalne. Osapooled jõudsid kokkuleppele. Üheks põhjuseks võib olla kulude kokkuvõide. Vaidlust iseloomustab *forum shopping*.

16) 2005. Tšehhi-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Mittal v. Czech Republic. Mittal Steel Company andis Tšehhi arbitraaži, sest riik väidetavalt tekitas Vitkovice Steel ettevõtte erastamisega investoritele kahju. Nõutav kahjusumma oli 1,4 miljardit dollarit. Osapooled jõudsid kahepoolsele kokkuleppele. Lõppsumma pole avalik. (UNCTAD, 2005b)

Antud vaidlus pälvis meediatähelepanu, sest Mittal on Suurbritannia päritolu firma, kuid on registreeritud Hollandisse, et maksudest hoiduda (IISD 2005:4). Tegu on Hollandi maksusüsteemi ära kasutamisega, mis tekitab olukorra, kus teatud riikidel jääb maksutulud saamata. Antud näitel sai kannatada Suurbritannia. Suurbritannia omab samuti Tšehhiga BIT-lepingut (UNCTAD 2016d). Antud väide näitab, et firmad eelistavad Hollandit maksude varjupaigana, mis tekitab kahju Euroopa Liidu liikmesriikidele. Mittal'i tegevus peegeldab *forum shopping*-ut, sest valiti arbitraaž ELi õigussüsteemi asemel. Teadmata lõppsumma tekitab ka kahtlusi seoses läbipaistvusega.

17) 2004-2007. Tšehhi-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Eastern Sugar v. Czech Republic. Eastern Sugar andis Tšehhi arbitraaži, sest riigi poolt 2000.a kehtestatud suhkru regulatsioonid muutusid Euroopa Liiduga liitumise järel, kehtestati kvoodi süsteem. Nõutav kahjusumma oli 88,5 miljonit eurot, arbitraaži otsusega määrati investoritele kahjusummaks 25,4 miljonit eurot. (UNCTAD, 2004a)

Vaidlust iseloomustab *forum shopping*. Üle kolme korra väiksem summa algsest kahjusummast kirjeldab investori isiklikke huvisid.

18) 2004-2005. Sloveenia-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Interbrew v. Slovenia. Interbrew andis Sloveenia arbitraaži, kuna riik omastas omaosaluse riigis suuruselt teises õlletehases, tekitades sellega kahju investoritele. Nõutav kahjusumma pole teada, kuid kahepoolse kokkuleppe alusel määrati investoritele 70,7 miljonit eurot kahjuraha. (UNCTAD, 2004b)

Vaidlust iseloomustab infopuudus, mis pole ELi huvides, sest toimingud on varjatud ja ei saa hinnata kooskõla ELi põhimõtetega. Vaidlust iseloomustab *forum shopping*.

19) 2003-2006. Poola-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Eureko v. Poland. Euroko andis Poola arbitraaži, sest riik tekitas investori investeringule kahju oma käitumisega. Eureko erastas Poola ravikindlustusfirma, kuid valitsuse tegevusega vähenes Eureko valitsemine firma üle. Nõutav kahjusumma oli 10 miljardit dollarit, kuid kahepoolsel kokkuleppel määrati kahjutasuks 4,379 miljardit dollarit. (UNCTAD, 2003)

Antud vaidlustest kõige suurema kahjusummaga vaidlus. Võib järeltada *forum shopping*-ut.

20) 2001-2006. Tšehhi-Holland BIT. Kaasuse nimi lühendatult: Saluka v. Czech Republic. Saluka andis Tšehhi arbitraaži, sest riikliku panga tegevus tekitas väidetavalt kahju investoritele. Nõutav kahjuraha oli 1,9 miljardit dollarit, kuid osapoolte kahepoolsel kokkuleppel määrati summaks 281 miljonit dollarit. (UNCTAD, 2001)

Võib järeltada *forum shopping*-ut. Saadud kahjuraha riigilt oli peaaegu 7 korda väiksem kui algne summa. Arbitraaži valides lootis investor saada endale võimalikult soodsat lõpptulemust.

Esimene juhtum, kus Euroopa Komisjon juhtis tähelepanu arbitraaži lõpplahendile, kus tekkisid vastuolud ühtsusega ELis, oli Eureko protsess, mis põhines Hollandi-Poola BIT-lepingul. Selle juhtumi põhjal mõistis Euroopa Komisjon, kes toetas täielikult protsessi käigus Slovakkia Vabariiki, et Euroopa-sisesed BIT-lepingud tekitavad probleeme ja vastuolusid ühtsel siseturul, lisaks tekkis alternatiivne seaduslik auk, kus tekkis võimalus valida, läbi millise õigusorgani võib protsessi lahendada (Miron 2014,336-338).

Teiseks juhtumiks on Eastern Sugar'i protsess, mis põhineb Tšehhi-Hollandi BIT-lepingule. Euroopa Komisjon juhtis tähelepani *forum shopping*-ule, kus investorid eelistasid BIT-lepingust tulenevat arbitraaživõimalust, sest Euroopa Kohtus oli vähetõenäoline, et langetatakse investoritele meelepärane otsus. Sellest kaasusest alates on Tšehhi oma BIT-ide hulka vähendanud, kuid see on raskendatud, kuna lepingutes sisaldub „ellujäämisklausel“ ehk lepingu lõpetamise järel võib BIT-lepingute kaitse kehtida veel 1-20 aastat, enne kui lõplikult BIT-lepingu jõud kaob (Miron 2014,340-341).

Kolmandaks juhtumiks on Achmea kaasused Slovakkia vastu. Achmea investorite eesmärk on viia tervisekindlustuse süsteem Slovakkias tagasi erasektorisse. 2008-2012 toimunud protsessist said nad Slovakkialt 22 miljonit eurot, lisaks üle 3 miljoni euro menetluskulude hüvitamiseks, kuid 2013-2014 protsessis jäi arbitraaži otsus riigi kasuks (Knottnerus et al. 2015:12). Achmea loob presedendi, sest nad soovivad kahjutasu nõudmise asemel suruda läbi plaani, kus Slovakkia peaks tervisekindlustuse programmi tagasi võtma (Knottnerus et al. 2015,12). Achmea'l poleks riiklikul tasandil olnud lootust oma soovide kaitsmiseks, seda mitte ka Euroopa Kohtu kaudu. See näitab selgelt, et investorid kasutavad meelepäraseid vahendeid saavutamaks oma eesmärgi.

Achmea on kõige enam Hollandi BIT-lepingutest tulenevat arbitraaži eelistav firma. Enne Achmea nime võtmist oli firma nimi Eureko, mille nime all alustati Poola vastu vaidlus. See viitab asjaolule, et teatud firmad kasutavadki probleemide lahendamiseks ainult arbitraaži, mis on kavatsatud tegevus ELi õigusest mööda minemiseks. Achmea on kokku seotud 3 vaidlusega, Achmea nime all 2 kaasust ning Eureko nime all 1 kaasus.

Antud vaidluste nõutavad kahjusummad jäid vahemikku 7,6 miljonit eurot kuni 10 miljardit dollarit, kuid reaalsuses pole kordagi määratud nõutavat summat arbitraaži poolt. Investoritel on alati soov saada maksimaalselt kasu ning ehkki neutraalne arbitraažikomisjon hindab kaasuseid erapooletult, kuid väljamakstavad summad ulatuvad ikkagi miljonitesse.

Kaasuste arv riikides on järgmine: Tšehhi 6, Slovakkia 5, Poola 2, Eesti 2, Horvaatia 1, Ungari 1, Bulgaaria 1, Rumeenia 1, Sloveenia 1. Selgub, et üle poolte vaatluse all olevatest vaidlustest on algatatud Tšehhi ja Slovakkia vastu, mis viitab asjaolule, et sealsed Hollandi investorid eelistavad arbitraaži teistele õigusorganitele sihtriigis ning ELis. Antud kaasuste numbrid kinnitavad Euroopa Komisjoni soovi BIT-lepinguid tühistada. Hollandi investorite BIT-lepingute praktiseerimine antud riikides julgustab

Hollandi investoreid ka edaspidi kasutama arbitraaži võimalust. Euroopa Liidu ühtsus ja solidaarsus kannatavad selle tõttu, sest see on suunatud tegevus Hollandi huvides, et nad oleksid investoritele atraktiivsed riigid, sellega põhjustatakse vastuolusid liidu põhimõtetes ja õiguslikes sfäärides. Malta, Leedu ja Lätiga pole Hollandi investoril olnud ühtegi vaidlust ELiga liitumise järel. BIT-lepingud eksisteerivad, kuid ainuke mõju antud kolmel riigil oleks Hollandi investorite meelitamine. Kindlam oleks neil riikidel BIT-lepingud Hollandiga lõpetada, sest eelnevalt puudus vajadus BIT-lepingut rakendada ning EL pakub oma raamistikuga investeringutele kaitset.

Vaidluste ülevaade on järgmine: pooleli olevaid kaasuseid 3, lõpetatud 1, ei kellegi kasuks 1, infot pole 1, investori kasuks 2, riigi kasuks 6, kokkuleppeid enne arbitraaži otsust 6. Antud numbriest tuleb välja, et investori kasuks otsustati 3 korda vähem kui riigi kasuks. Sellised tulemused näitavad, et arbitraaži abil üritavad investorid oma tahtmist läbi suruda ELi õiguslast väljaspool ning riikide otsused Hollandi investorite osas on enamasti osutunud õigeks, mida kinnitab ka arbitraaži otsus. Kerkib esile küsimus, et miks on Hollandil vaja BIT-lepinguid ELis praktiseerida, kui enne arbitraaži lahendatakse kolmandik vaidlusi osapoolte vahel ning kolmandik määratakse riigi kasuks. See peegeldab algselt investori isiklike huve, kuid võib ka väita, et BIT-lepingud pimestavad investoreid vaidluses riigiga, millega loodetakse saavutada midagi enam, kui see mis Euroopa Liidu õigussüsteemis tavaks.

Antud kaasustest kuuel olid protsessiga seonduvad andmed kas täielikult või teatud osas konfidentsiaalsed. Euroopa Liidus kehtivad läbipaistvuse põhimõtted ehk kui protsess on kinnine, siis seal on midagi varjata. Arbitraaž teenib sellega investori huvisid ning tulevikus võivad avalikkuse eest varjatud olevad protsessid muutuda problemaatiliseks, sest siis puudub hinnang tegevusele ning Euroopa õigusorganid ei saa hinnata vaidluse mõju või vastuolu ELi põhimõtetega.

Euroopa Komisjoni soov BIT-lepingud kaotada eeldab investori ja riigi vaheliste seaduste pidevat täiendamist ning otsustusõiguse rõhutamist. BIT-lepingute kaasused näitavad, et Euroopa ühtsest õigusest on võimalik mööda minna ning see jätab liidu solidaarsusele musta pleki. BIT-lepingute kaotamine tähendaks investeerimisvaldkonnas muudatusi, mis ühtlustaks liidus antud norme. Riigi ja investori vaheliste probleemide korral on võimalik Euroopa Kohtusse pöörduda, kuid võimalus on luua ka eraldiseisev mehhanism,

mis töötaks Euroopa Kohtu juures. See oleks analoogne arbitraažile, kuid peegeldaks Euroopa Liidu väärtusi.

2014.a lõppseisuga oli 28% globaalsetest kahepoolsetest investeerimisvaidlustest jõudnud kokkuleppeni enne lõpptulemuse väljakuulutamist arbitraaži poolt, lisaks on arvesse võetud peale BIT-lepingute ka teisi, kuid kõik on seotud ühtse arbitraaživõimalusega (UNCTAD, 2015b:1). Töös käsitletud Hollandi vaidluste põhjal võib samastada kuut kaasust 20st antud suurusjärguga (28%), see näitab mõlema osapoolte püüdlust, head tahet ning soovi lahendada probleem kompromissi teel. Euroopa Komisjon uurib hetkel alternatiivse mehhanismi loomist seoses piiriüleste investeeringutega, mis sisaldaks endas lepitajat ja reguleeriva raamistiku täiendamist (Euroopa Komisjon, 2015). Riiklikul tasandil mitterahuldava tulemuseni jõudes on õigus pöörduda Euroopa Liidu õigusstruktuuride poole ehk Euroopa Kohus peaks looma neutraalse lepitaja ametikohad, kes üritavad investeringuid puudutavate kaasuste osapooli suunata rahuldavale kompromissile enne kohtuprotsessi, mis omakorda hoiaks kokku kulusid ja aega. Selline lahendus annab positiivse märguande investorile, mis omakorda muudab äritegevuse ELis veelgi atraktiivsemaks ning julgustaks lisaks ka liidu sees piiriülest investeerimist. Hetkel kasutavad arbitraaže suured korporatsioonid ning jõukad firmad, kuid lepitaja ning täiendav mehhanism annab võimaluse ka väiksematele firmadele, kes ei suuda tasuda arbitraaži protsesside maksumust. Probleemid võivad tekkida siis, kui üks osapool ei tee koostööd, mis kujutab endast ressursside raiskamist aja ja maksumuse osas.

Käsitletud vaidlused näitavad, et nendega kaasneb palju vastuolusid seoses ELi ühtsuse põhimõtetega. Ajaline kestus, maksumus ning mitmed tulemused vaidlustest näitavad, et BIT-lepingud takistavad Euroopa Liidul saavutada ühtsuse eesmärgi, mis kehtiks kõigile liikmesriikidele võrdselt. Holland on kõige aktiivsem seoses BIT-lepingute temaatikaga Euroopa Liidus ning võib järeltada, et Hollandi Kuningriigi näide kirjeldab kõige paremini ELi probleeme seoses kahepoolsete investeerimislepingutega. Võib järeltada, et Hollandi näitel jäävad BIT-lepingud veel aastateks kirjeldama investeerimiskliimat ELis ning sellega takistatakse liidu arengut ühtsuse saavutamiseks.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli analüüsida Hollandi Kuningriigi ja teiste EL riikide vahel sõlmituid BIT-lepingute vaidluste tulemusi, selleks, et teada saada vaidluste vastuolu seoses Euroopa Liidu põhimõtete ja eesmärkidega. Eesmärk põhines asjaolule, et Holland on kõige aktiivsem BIT-lepingute kasutaja Euroopa Liidus ning investorid algatavad kõige rohkem vaidluseid teiste liikmesriikide vastu, mis lähevad vastuollu õiguslike ja solidaarsuse põhimõtetega.

Töös kasutatud empiirilised andmed pärinevad UNCTAD-i, Maailmapanga ja CIA Maailma Faktiraamatust. Lisaks on andmeid kasutatud SOMO väljaannetest.

Bakalaureusetöö on jagatud kaheks osaks. Esimene osa pakkus ülevaate BIT-lepingute olemusest ja ajaloost. Täiendavalt toodi välja BIT-lepingute negatiivne mõju Euroopa Liidu ühtsusele. Lisaks toodi välja BIT lepinguid kaitsvad liikmesriigid ELis, milleks on Lääne-Euroopa riigid. Teoreetiline osa näitab, et BIT-lepingud ELi siseselt põhjustavad vastuolusid ja õiguslike probleeme liidus. Euroopa Komisjoni eesmärk on liikmesriikide vahel kehtivad BIT lepingud kaotada.

Teine osa analüüsis Hollandi ärikliimat, mis seletab Hollandi investorite poolt algatatud vaidluste hulka. Uuritavad on 20 vaidlust seoses Hollandi BIT-lepingutega ELis. Nende põhjal sai järeldada, et vaidlused lähevad vastuollu ELi põhimõtete ning eesmärkidega. Eelkõige selgus, et Hollandi investorid lähevad meelega mööda ELi õigussüsteemist, et kaitsta oma isiklike huvisid ning sellega rikutakse ühtsuse põhimõtteid. Välja on toodud võimalikud lahendused, kuidas EL saaks oma investeerimisstruktuuri tõhustada, seda näiteks lepitaja ametikohtade loomisega. Asjaolu kinnitab vaidluste ülevaate tulemus, mis näitab, et kolmandik Hollandi kaasusest lahendati kahepoolsel kokkuleppel enne arbitraaži lõpplahendit.

Bakalaureusetöö põhjal võib väita, et Holland läheb BIT-lepinguid liikmesriikidega omades vastuollu Euroopa Liidus kehtivate põhimõtete ja eesmärkidega. Hollandi Kuningriik kaitseb BIT lepinguid Euroopa Liidus ehk riigi isiklikud huvid ületavad ELi ühtseid põhimõtteid ning takistab sellega ühtse investeerimiskliima loomist liidus.

Kasutatud kirjandus

1. Anderer, Carrie E. 2010. „Bilateral Investment Treaties and the EU Legal Order: Implications of the Lisbon Treaty (notes).“ *Brooklyn Journal of International Law*. 35 (3). lk 851-882.
2. CIA World Factbook. Stock of direct foreign investment – abroad. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2199rank.html#nl> (külastatud 05.05.2016)
3. CIA World Factbook. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (külastatud 11.05.2016)
4. De Nederlandse Bank. 2011. Development of Dutch SFIs in 2011. <http://www.dnb.nl/en/news/news-and-archive/statistisch-nieuwsbericht/dnb284531.jsp> (külastatud 03.05.2015)
5. Dolzer, Rudolf, & Margarete Stevens. 1995. *Bilateral Investment Treaties*. Hague: Kluwer Law International.
6. Euroopa Komisjon. 2015. „Komisjon nõuab liikmesriikidelt ELi-siseste kahepoolsete investeerimislepingute lõpetamist- pressiteade“, 18. juuni http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5198_et.htm (külastatud 02.05.2016)
7. Euroopa Liit. Euroopa Liidu toimimise leping. TFEU 351.
8. Hallward-Driemeier, Mary. 2003. „Do Bilateral Investment Treaties Attract Foreign Direct Investment? Only a Bit...And They Could Bite.“ *World Bank*. 1-37.
9. Hollanders, David. 2016. „What Europe Needs To Know About The Dutch Tax Haven,“ *Social Europe*: <https://www.socialeurope.eu/2016/01/what-europe-needs-to-know-about-the-dutch-tax-haven/> (Külastatud 03.05.2016)
10. IISD. 2005. *Investment Law and Policy News Bulletin*, lk 1-15. 15. september, http://www.iisd.org/pdf/2005/investment_investsd_sept15_2005.pdf (külastatud 13.05.2016)

11. ITALAW. 2009. „Invesmart B.V vs. The Czech Republic- Award“, 1-133, http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw4162_0.pdf (külastatud 16.05.2016)
12. ITALAW. 2011. „HICEE B.V and The Slovak Republic-Supplementary and Final Award“, 1-3, http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0402_0.pdf (külastatud 10.05.2016)
13. ITALAW. 2012a. „Achmea B.V and The Slovak Republic- Final Award“, 1-125, <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3206.pdf> (külastatud 10.05.2016)
14. ITALAW. 2012b. „Jan Oostergetel and Theodora Laurentius v. The Slovak Republic- Final Award“, 1-91, <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0933.pdf> (külastatud 10.05.2016)
15. ITALAW. 2013. „Achmea B.V and The Slovak Republic- Award on Jurisdiction and Admissibility“, 1-85. <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3207.pdf> (külastatud 10.05.2016)
16. ITALAW. 2014a. „Emmis International Holding, B.V., Emmis Radio Operating, B.V., MEM Magyar Electronic Media Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. and Hungary“, 1-83, <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3143.pdf> (külastatud 12.05.2016)
17. ITALAW. 2014b. „Enkev Beheer and The Republic of Poland- Final Award on Costs“, 1-13, <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw6209.pdf> (külastatud 10.05.2016).
18. Knottnerus, Roeline; van Os, Roos. 2011 „A gateway to ‘treaty shopping’ for investment protection by multinational companies“. SOMO. 1-49, http://www.somo.nl/publications-en/Publication_3708 (külastatud 15.05.2016)
19. Knottnerus, Roeline; van Os, Roos. 2012. „The Netherlands: A Gateway to ‘Treaty Shopping’ for Investment Protection.“ 12.jaanuar. IISD. <https://www.iisd.org/itn/2012/01/12/the-netherlands-treaty-shopping/> (külastatud 15.05.2016)

20. Knottnerus, Roeline; van Os, Roos; van der Pas, Hilde; Vervest, Pietje.“
Socialising losses, privatising gains: How Dutch investment treaties harm the
public interest.“ 2015. SOMO. 1-20. ([http://www.somo.nl/publications-
en/Publication_4166/](http://www.somo.nl/publications-en/Publication_4166/)) (külastatud 01.05.2016)
21. Maailmapank. Holland. <http://data.worldbank.org/country/netherlands>
(külastatud 12.05.2016)
22. Miron, Smaranda. 2014. „The Last Bite of the BITs-Supremacy of EU Law
versus Investment Treaty Arbitration.“ *European Law Journal* 20(3):332-345.
23. Olivet, Cecilia. 2013. “A test for European solidarity The case of intra-EU
Bilateral Investment Treaties.” jaanuar. Transnational Institute.
https://www.tni.org/files/download/briefing_on_intra-eu_bits.pdf (külastatud
22.04.2016)
24. SOMO. <http://www.somo.nl/> (külastatud 10.05.2016)
25. The World Bank. Holland. <http://data.worldbank.org/country/netherlands>
(külastatud 11.05.2016)
26. UNCTAD 2015a.“ B3 Croatian Courier Coöperatief U.A. v. Republic of
Croatia.“ <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/621> (külastatud
10.05.2016)
27. UNCTAD 2016a. Investment Policy Hub: International Investment Agreements
Navigator. <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA> (külastatud 09.05.2016)
28. UNCTAD 2016b. Investment Policy Hub: Investment Dispute Settlement
Navigator. <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS> (külastatud 10.05.2016)
29. UNCTAD 2016c. Investment Policy Hub: Netherlands.
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryBits/148#iaInnerMenu>
(külastatud 10.05.2016)
30. UNCTAD 2016d. Investment Policy Hub. Suurbritannia.
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryBits/221#iaInnerMenu>
(külastatud 10.05.2016)

31. UNCTAD. 2001. „Saluka Investments BV v. The Czech Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/57> (külastatud 10.05.2016)
32. UNCTAD. 2003. „Eureko B.V. v. Republic of Poland“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/124> (külastatud 10.05.2016)
33. UNCTAD. 2004a. „Eastern Sugar B.V. v. The Czech Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/146> (külastatud 11.05.2016)
34. UNCTAD. 2004b. „Interbrew v. Slovenia“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/144> (külastatud 10.05.2016)
35. UNCTAD. 2005a. „K+ Venture Partners v. Czech Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/215> (külastatud 10.05.2016)
36. UNCTAD. 2005b. „Mittal Steel Company N.V. v. Czech Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/197> (külastatud 10.05.2016)
37. UNCTAD. 2006a. „Jan Oostergetel and Theodora Laurentius v. The Slovak Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/241> (külastatud 10.05.2016)
38. UNCTAD. 2006b. „Rail World LLC and others v. Republic of Estonia“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/225> (külastatud 10.05.2016)
39. UNCTAD. 2006c. „The Rompetrol Group N.V. v. Romania“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/227> (külastatud 10.05.2016)
40. UNCTAD. 2007. „Invesmart v. Czech Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/280> (külastatud 10.05.2016)
41. UNCTAD. 2008a. „Achmea B.V. (formerly Eureko B.V.) v. The Slovak Republic (I)“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/323> (külastatud 10.05.2016)
42. UNCTAD. 2008b. „HICEE B.V. v. The Slovak Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/318> (külastatud 10.05.2016)
43. UNCTAD. 2012a. „Emmis International Holding, B.V., Emmis Radio Operating, B.V., MEM Magyar Electronic Media Kereskedelmi és Szolgáltató

- Kft. v. Hungary“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/498>
(kõlastatud 10.05.2016)
44. UNCTAD. 2012b. „Enkev Beheer B.V. v. The Republic of Poland“,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/660> (kõlastatud 10.05.2016)
45. UNCTAD. 2012c. „Novera AD, Novera Properties B.V. and Novera Properties
N.V. vs. Republic of Bulgaria“,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/455> (kõlastatud 10.05.2016)
46. UNCTAD. 2013a. „Achmea B.V. v. The Slovak Republic (II)“,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/519> (kõlastatud 10.05.2016)
47. UNCTAD. 2013b. " Natland Investment Group NV, Natland Group Limited,
G.I.H.G. Limited, and Radiance Energy Holding S.A.R.L. v. The Czech
Republic“, <http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/555> (kõlastatud
10.05.2016)
48. UNCTAD. 2013c. „U.S. Steel Global Holdings I B.V. v. The Slovak Republic“,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/512> (kõlastatud 10.05.2016)
49. UNCTAD. 2014. „United Utilities (Tallinn) B.V. and Aktsiaselts Tallinna Vesi
v. Republic of Estonia“,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/Details/598> (kõlastatud 10.05.2016)
50. UNCTAD. 2015b „Treaty-based ISDS cases brought under Dutch IIAs: An
Overview“, veebruar, lk 1-18,
http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2015d1_en.pdf (kõlastatud
10.05.2016)
51. UNCTAD. 2015c. „Treaty-based ISDS cases brought under Dutch IIAs: An
Overview.“ 30.juuni, 1-15,
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/Publications/Details/135> (kõlastatud
10.05.2016)
52. UNCTAD. 2016e. Investment Policy Hub. Netherlands- as home State.
<http://investmentpolicyhub.unctad.org/ISDS/CountryCases/148?partyRole=1>
(kõlastatud 11.05.2016)

53. UNCTAD. Investment Policy Hub. <http://investmentpolicyhub.unctad.org/>
(külastatud 01.05.2016)

54. Volterra Fietta Law Firm. 2015. „Further attempts by the European Commission to eradicate intra-EU BITs.“ <http://www.volterrafietta.com/further-attempts-by-the-european-commission-to-eradicate-intra-eu-bits/> (külastatud 22.04.2016)

SUMMARY

The European Union's unity problem in case of the Netherlands bilateral investment treaties

Kristjan Kaldmaa

The aim of this Bachelor's thesis is to analyse the outcomes of the disputes regarding BIT treaties between the Kingdom of the Netherlands and other EU countries, in order to determine the contradiction between the disputes and the principles and aims of the European Union. The thesis was based on the fact that the Netherlands is the most active user of BITs in the EU and their investors initiate the most disputes against other member states, which in turn contradicts the principles of EU law and solidarity.

The Bachelor's thesis is divided into two parts. The first part gives an overview of the general nature of BITs and further highlights the negative impact of BITs on the unity of the European Union. In addition, it highlights the proponents of BITs among the member states of the EU which are Western European countries. The theoretical part demonstrates that BITs cause contradiction within the EU as well as legal issues in the union. The aim of the European Commission is to abolish the existing BIT treaties between member states.

Empirical data in this thesis comes from next databases: UNCTAD, World Bank, CIA World Factbook. Furthermore, some descriptive data is from SOMO publications.

In the second part, the analysis focuses on the business climate in the Netherlands which explains the amount of disputes initiated by their investors. 20 disputes regarding BIT treaties of the Netherlands in the EU have been researched. The conclusion can be drawn from these cases that the disputes contradict the principles and aims of the EU. Above all, the research shows that investors from the Netherlands ignore the EU legal system on purpose in order to protect their personal interests, thus violating the principles of unity. The thesis provides possible solutions for the EU to make their investment structure more efficient, for instance, by means of a conciliator. This is confirmed by the overview of the results of disputes which indicates that a third of cases initiated by the Netherlands were settled by a bilateral agreement prior to the final resolution of the arbitral tribunal.

On the basis of the Bachelor's thesis it can be claimed that the Netherlands contradicts the principles and aims being applied in the EU by having BIT treaties with member states. The Kingdom of the Netherlands is a proponent of BIT treaties in the EU regardless of the fact that the personal interests of the state supersede the principles of the EU and thus hinder the creation of a uniform investment climate in the union.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Kaldmaa

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Euroopa Liidu ühtsuse probleem Hollandi kahepoolsete investeerimislepingute näitel“

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Maili Vilson

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **17.05.2016**